

Utbildningsutvärdering med extern bedömning
vid Göteborgs universitet

V 2017/667

Bedömarutlåtande för *utbildning i arabiska på grund- och avancerad nivå* vid humanistiska fakulteten

Datum för slutgiltigt yttrande:

1 september 2023

Del 1. Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling utvärdera utbildningen i arabiska på grund- och avancerad nivå vid humanistiska fakulteten.

Den 13 april 2023 genomfördes ett upptaktsmöte där information gavs dels om Göteborgs universitets organisation, dels om det aktuella granskningsuppdraget. Bedömarna fick tillfälle att konferera om hur arbetet skulle organiseras, hur platsbesöket skulle utformas och schemaläggas samt att begära kompletterande skriftliga underlag utöver de dokument som fakulteten och institutionen lämnat inför upptaktsmötet (bilaga 1).

Platsbesöket genomfördes den 2 juni 2023 (program för platsbesök, se bilaga 2). Vid platsbesöket träffade bedömarna följande fyra grupper: Studentrepresentanter: 2 från grundnivå, 1 alumn verksam som journalist med erfarenhet av studier på avancerad nivå och 1 från forskarutbildningsnivå; lärarrepresentanter: tre av fyra fastanställda lärare; representanter för institutionsledning (prefekt, pro-prefekt och studierektor) samt representanter för kursadministration (studievägledare och kursadministratör).

Bedömargruppen har därefter, med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer, via mailkorrespondens och zoom-möten gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Bedömningen avser utbildning på grundnivå och avancerad nivå i ämnet arabiska vid Institutionen för språk och litteraturer, Göteborgs universitet (GU). Syftet med den externa bedömningen är enligt uppdragsgivarens vägledningsdokument (Dnr: GU 2020/1 468) att bidra till kvalitetsutveckling i universitetets utbildningar, att kontrollera att det interna kvalitetsarbetet fungerar samt att säkerställa att utbildningarna motsvarar de åtta kriterier som utarbetats av Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och som återfinns i ovannämnda, för GU universitetsgemensamma, policydokument.

Föreliggande externa bedömning granskar således om och hur den utbildning som bedrivs i ämnet arabiska vid Institutionen för språk och litteraturer vid GU motsvarar de ovannämnda åtta kriterierna och därmed säkerställer

1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål
2. att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum
3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet
4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll
5. att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov
6. att studenterna har inflytande i [sic!] planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
7. att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger
8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Underlaget som bedömargruppen haft till sitt förfogande utgörs av skriftlig dokumentation (bilaga 1) samt intervjuer vid platsbesök. Därutöver har bedömargruppen inspekterat den fysiska arbetsmiljön och de tekniska faciliteter som ämnet disponerar.

Följande personer har ingått i bedömargruppen

- Lena Ambjörn, professor i arabiska vid Lunds universitet (ordf.)
- Laszlo Karoly, professor i turkologi vid Uppsala universitet

Del 2. Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer

Inledning

Sammanfattningsvis uppvisar utbildningen i arabiska vid GU väsentliga förbättringar sedan tidigare utvärdering (Högskoleverket/UKÄ 2013). Utbildningen uppvisar styrka framför allt vad gäller lärartäthet, lärarnas höga formella akademiska kompetens och produktivitet, vilket möjliggör tidig och kontinuerlig forskningsanknytning i utbildningen. Bedömningskriterier finns för uppsatsbedömning, vilket är ett viktigt steg i riktning mot välgrundad betygssättning. Av den bifogade dokumentationen såväl som vid intervjuer med ledningspersoner, lärare och administrativ personal framgår ett stort intresse och engagemang vad gäller utveckling av utbildningen. Flera konkreta kvalitetsförstärkande åtgärder pågår vad gäller kurslitteratur och kursinnehåll i övrigt och ytterligare åtgärder planeras. Det finns en vilja att utnyttja synergier i storinstitutionen, likaså att stärka och tydliggöra den internationella forskningsförankringen.

UKÄ 2013 bedömde framför allt självständiga arbetens kvalitet och förhållande till lärandemålen. De tre självständiga arbeten som ingår i underlaget för den här aktuella granskningen visar att det fortfarande finns en tendens till alltför generösa bedömningar: betygsnivån ligger högt i förhållande till uppsatsernas kvalitet. Det finns en utvecklingspotential vad gäller de självständiga arbetenas sakinhåll och vetenskapliga stringens. Vi återkommer till detta under kriterium 1 och 3 nedan.

Kursutbudet är relevant och merparten av kurserna håller god kvalitet och uppskattas av studenterna. Studiegången från grundutbildning via avancerad nivå till forskarutbildningsnivå uppfattas av studentrepresentanterna som förhållandevis tydlig. Balansgången mellan det formella högskolestandarden arabiska (nödvändigt för textläsning oavsett genre och tidsepok) och lokala dialekter (väsentliga för vardaglig, muntlig kommunikation i Mellanöstern) är svår men tycks hanteras väl av ämnet. En viktig förstärkning vad gäller muntlig språkfärdighet vore att förstärka den undervisande personalen med en infödd arabisktalande lärare. I vissa fall, och då särskilt vad gäller utbildningen i s.k. modersmål, är det olyckligtvis tydligt att kraven på rimliga förkunskaper (grundläggande behörighet) och inläsning av litteratur är för lågt ställda, vilket behöver åtgärdas. Heltidsstudier i arabiska skall omfatta en arbetsinsats som motsvarar heltidsarbete, vilket inte är fallet här. Vi återkommer till detta under kriterium 1 och 3 nedan.

Examinationsuppgifternas relevans, förhållande till lärandemål och kvalifikationsnivå har delvis varit svår att bedöma pga otillräckliga underlag. Att de utfästelser som görs i kursplanen faktiskt uppfylls och examineras är av utomordentligt stor vikt för studenterna som investerar tid, energi och ekonomi i studierna. Det vore därför inför framtida uppföljningar av utbildningskvalitet värdefullt att skapa en rutin för arkivering av tentamensuppgifter för att säkerställa att det underlaget är lättillgängligt.

Självreflektionen motiverar på ett övertygande sätt ämnets betydelse i samhället och platsbesöket bekräftar att ledningen delar den uppfattningen, stödjer ämnet och engagerar sig i ämnets utveckling. Självreflektionen lyfter svårigheten att attrahera och hålla kvar akademiskt utvecklingsbara talanger som kan gå vidare till avancerad nivå och forskarutbildning. En första förbättrande åtgärd vore att höja kraven på studenternas arbetsinsats och inläsning i grundutbildningen, minska de rena språkskolemomen-ten och erbjuda ytterligare och mer kvalificerad träning i akademiskt förhållningssätt. Vi ger ett antal förslag under kriterium 1 och 3 nedan.

Genomgång av utvärderingskriterierna

1. De faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Huvudsakliga underlag: Högskoleförordningen, kursplanernas målangivelser, litteratur, undervisningsplaner och examinationsuppgifter.

Vår bedömning är att Högskoleförordningens examensmål i allt väsentligt är uppfyllda. Vi ser emellertid visst utrymme för utvecklingsarbete. Nedan följer ett antal konkreta förslag.

a) utbildning på grundnivå i ämnet arabiska

Grundutbildningen syftar till att ge goda kunskaper både i standardarabiska och i en talad dialekt genom studier av grammatik, läsning av klassiska och moderna texter – vilket innebär analys och översättning –, samt praktiska muntliga och skriftliga färdigheter. Studenter har även möjlighet att ha en översikt över arabisk litteratur. Utöver detta ger grundutbildningen två kurser om vetenskaplig teori och metod som direkt förberedande för examensarbete för kandidatexamen. Examensarbetet skrivs på fjärde termin.

Ett problem för ämnet arabiska är att studentgrupper inte är homogena. Nybörjarstudenter med arabisk bakgrund och varierande förkunskaper och studenter helt utan förkunskaper kräver alla olika träning. Detta problem kan lösas om ämnet får resurser för att kunna dela upp studenterna i grupper enligt deras kunskapsnivå och diskussionskultur. För ämnet är det en resurs att studenter kan lära sig av varandra, men samtidigt är det en utmaning att leda diskussionen i sådana heterogena grupper.

Under utbildningen ägnar studenterna sig åt arabiskans grammatik samt införskaffar sig muntliga och skriftliga färdigheter i språket. Eftersom arabiskan i sin uppbyggnad skiljer sig typologiskt från svenskan kan studenter vilka har svenska som modersmål inte utgå från sina vanliga föreställningar om språkstruktur när de börjar lära sig arabiska. Därför är det särskilt viktigt att göra systematiska jämförelser med svenska (och eventuellt med engelska) och systematiskt integrera översättningar, både från arabiska till svenska och i omvänd riktning, i grammatikkurserna redan från början. Vi hittar inga krav på översättningsmoment i kursplanerna, och vill understryka att studenterna, för att skaffa sig praktiska färdigheter, behöver läsa och analysera texter på adekvat nivå och göra översättningar i båda riktningarna.

I kursen *Arabisk litteraturhistoria* förväntas studenterna ”samla, värdera och kritiskt tolka relevant information” (HF mål 2) om modern arabisk litteratur och även om litteratur från tidigare århundraden för att bygga upp förståelsen för dagens utvecklingstendenser i det hela arabisktalande området. Däremot ger grundutbildningen inte tillfredsställande mängd av realiakunskaper om standardarabiskan samt översikt över den kulturella, religiösa och politiska situationen i arabiskspråkiga områden. Vi menar att här finns en möjlighet till utveckling.

I kursutvärderingarna har några studenter skrivit att de önskar mer grammatik och övning av dialekt. Det är svårt att bedöma läget utifrån de fåtal kursutvärdering som tillgängliggjorts för utvärderingskommittén men extra schemalagda och lärarledda lektionstimmar kan föreslås som lösning.

jämte kontinuerlig utveckling av aktuellt kursmaterial. För att kunna genomföra detta krävs ett starkt och konstruktivt samarbete mellan kursansvariga och undervisande (gäst)lärare.

Vad gäller studenternas förväntade förmåga att samla information i lämplig mängd i förhållande till uppgiften och presentera en relevant forskningsöversikt: Resultaten presenteras mestadels i skriftlig form beroende på delkursernas upplägg men det finns idag begränsat utrymme för muntliga presentationer där studenterna ges möjlighet till övning i att värdera och kritiskt tolka vetenskapliga artiklar samt att utvärdera dem i gruppdiskussioner vid seminarier. Under genomförandet av dessa moment kunde studenterna ges extra möjligheter att jämföra och kritiskt diskutera varandras översättningsförslag. Alla dessa arbetsuppgifter och diskussioner utgör ideala förberedelser inför examensarbetet och muntlig opponering/ventilering.

I delkurserna *Vetenskaplig metod och teori I och II* arbetar studenterna kontinuerligt med att identifiera och formulera problem. Korta gruppdiskussioner kan eventuellt implementeras som ger studenterna möjlighet att presentera och diskutera sina forskningsfrågor och öva i att formulera ämnesrelevanta frågeställningar. Ämneskollegiet kan fundera över att implementera hementamen som ny examinationsform. Den syftar till att studenter lär sig hur en större arbetsuppgift kan genomföras inom en viss tid.

I vissa delkurser tränar studenter på att skriva akademiska texter i mindre format. Därigenom tränas studenterna även i att använda sig av lingvistisk terminologi. I kurser som behandlar litteratur kan kravet implementeras att redogöra för instuderat material och diskutera det i grupper. Det kunde uppmuntra studenterna till självständig tolkning av materialet.

När det gäller kurslitteratur har vi identifierat utvecklingsmöjligheter som vi redogör för nedan, under kriterium 3.

När det gäller kursernas forskningsanknytning ser vi ett förutsättningarna är goda med tanke på att nuvarande lärarstab utgörs av aktiva forskare som är angelägna om just forskningsanknytning i undervisningen. Det är föredömligt att ledningen har en anställningspolicy som garanterar studenterna forskarutbildade och välmeriterade lärare.

Programmen lägger tonvikt på att studenter förstår vikten av självständigt arbete och har en gradvis ökande svårighetsgrad och en röd tråd när det gäller självständigt arbete. Det bör säkerställas att svårighetsgraden vid självständiga arbeten ökar gradvis och att kraven på studenterna ligger på en rimlig nivå. Vid samtal med studentrepresentanter fick vi intrycket att kraven är för lågt ställda, vilket är olyckligt för studenternas utveckling och även för ämnets attraktionskraft.

Studenterna behöver träna på att analysera och diskutera vetenskapliga artiklar under hela utbildningen. Kurslitteraturen ska syfta till att ge en solid grund och orientering inom respektive områden (för utvecklingsförslag, se nedan under kriterium 3). Metodkurserna *Vetenskaplig metod och teori I och II* har som huvudsakligt syfte att diskutera principer för vetenskapligt skrivande. Sådana diskussioner kan lämpligen innehålla sådana frågor som t.ex. hur vetenskap och vetenskapligt tänkande är igenkännbart eller hur nationalism, ideologi, politiska avsikter och förförståelse påverkar vetenskapligt tänkande. Ifrågasättande av stereotypiska och

generaliserande tankegångar är en viktig komponent. En utvecklingsmöjlighet är att genom textval inom kurserna *Arabisk litteraturhistoria* och *Modern arabisk prosa och stilistik* lägga en grund för att kunna bedöma samhällseliga och etiska aspekter.

Vi noterar att de studenter som är intresserade av att göra fältarbete eller samla in data genom intervjuer och frågeformulär måste vägledas mer systematiskt gällande vetenskapsteoretiska problem med dessa arbetsformer, likaså frågor rörande informanternas anonymitet, datahantering, dataskydd och olika säkerhetsfrågor med stöd av skriftliga dokument.

Enligt HF mål 7 ska studenten visa insikt om kunskapens roll i samhället och om människans ansvar för hur den används. Detta är ett viktigt mål och utbildningen behöver utvecklas för att uppfylla målet. Nedan följer några förslag.

På kurserna *Arabisk litteraturhistoria* och *Modern arabisk prosa och stilistik* kan studenterna uppmuntras att diskutera hur kunskap och information som samlas in från historiska och moderna källor kan användas för att beskriva och analysera frågor kring våra moderna samhällen. Dessa kunskaper möjliggör bättre förståelse för språkets och litteraturens plats och roll i samhällets olika miljöer. Det är också viktigt att få studenterna att inse att man själv måste ta ansvar för sin kunskap och hur man når den samt använder den och hela utbildningen måste syfta till att stödja studentens förståelse av detta. Språkrelaterade delkurser kan förklara hur språk kan påverka den samhällseliga diskursen och hur språk är kopplat till människan och av denna skapade värden.

I metodkurser och i samband med examensarbetet kan studenterna lära sig om vetenskapens utveckling, skillnaderna mellan grundläggande och tillämpad forskning, och begränsningen av våra vetenskapliga metoder. En möjlighet för att stödja studenterna i deras reflektion är att de beskriver hur de arbetat med en uppgift och vad de lärt sig av arbetet.

b) utbildning på avancerad nivå i ämnet arabiska

Studenter på avancerad nivå kan välja att läsa programmet *Språk och interkulturell kommunikation* eller studera utan att vara programstudent. Utbildningen på avancerad nivå syftar till att ge goda avancerade kunskaper i arabisk lingvistik och litteratur. Vi konstaterar att ett arbete inletts för att förnya och ändra kursutbudet och därmed anpassa det till lärolagets expertis inför kommande förändringar med pensionsavgångar. Ämnet prövar nu hur dessa förändringar förbättrar studenters prestationer och det tar minst 4–5 år att få statistiskt relevanta resultat. Det är komplicerat för oss att bedöma ett program som just genomgår ett stort utvecklingsarbete och har genererat bara ett fåtal studenter.

I samband med det pågående utvecklingsarbetet kunde en praktiktermin på avancerad nivå möjligen vara värt att överväga. En praktiktjänst vid en beskickning, organisation eller institution med anknytning till ett arabisktalande land kan förvisso vara svår att arrangera i praktiken, men för studenter med intresse för arbetsmarknaden utanför universitetet vore en sådan möjlighet värdefull.

Måluppfyllelse enligt högskoleförordningen

Kurserna på avancerad nivå syftar till att ge fördjupande kunskaper om arabisk litteratur (både klassisk och modern), den arabiska grammatiktraditionen samt samhällsrelaterade frågor i arabvärlden. I litteraturkurserna används litteraturkritik och kontextualiserad läsning för litterär analys av valda texter. Kurserna behandlar olika metoder för arbete med vetenskaplig litteratur som förberedelse för examensarbete. Kursernas innehåll är sammankopplat med den aktuella forskningen inom ämnet. Lärarna i ämnet bedriver forskning inom arabisk språkvetenskap, filologi och litteraturvetenskap. Dessa forskningsområden är tydligt representerade i kurserna.

Kurserna behandlar historiska och samtida texter med användning av olika teorier som vanligtvis används i litteraturvetenskaplig och filologisk forskning. Kurserna kan med fördel genomföras i form av seminarier, där studenterna förväntas kunna genomföra korrekt grammatisk läsning samt översättning och diskussion av innehåll. Därutöver kan studenterna tränas i att urskilja adekvata metoder för ett specifikt forskningsprojekt.

För att uppfylla HF:s mål, bör studenterna tränas i att identifiera och välja teman utifrån sina intresseområden och att självständigt identifiera och formulera vetenskapligt relevanta problem. Lärarledda gruppdiskussioner/seminarier är ett sätt att följa och stödja denna process. Förmågan att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar kan övas upp genom konstruktiva diskussioner i samband med undervisningen. I samtliga kurser ska det finnas utrymme för fördjupade diskussioner angående principer för vetenskaplig argumentation och dito skrivande. Inom ramen för kursgivningen kan studenterna tränas i reflektion kring hur vetenskapliga frågor formuleras, hur forskningsdata samlas, analyseras och beskrivs, samt vilka forskningsetiska aspekter som måste beaktas (se HF, mål 7). Skrivandet kan vidareutvecklas i olika former såsom sammanfattning, kritisk recension, översättning, lingvistisk analys och essäskrivande. Inom ramen för examensarbetet behöver studenterna lära sig hur vetenskapliga resultat kommuniceras till allmänheten. Utbildningen ska i högre grad lära studenterna att lösa uppgifter inom givna tidsramar, med målet inlämning på utsatt tid som ett explicit betygskriterium.

Alla kurser på avancerad nivå kan med fördel relateras till det självständiga arbetet. Det bör kontinuerligt undersökas om svårighetsgraden vid självständiga arbetet ökar gradvis utan att lägga för hög eller för låg belastning på studenterna.

Kurslitteraturen skall ge en solid grund inom respektive område. Vi har noterat att inläsningskraven på flera av de kurser som ges på avancerad nivå har skärpts, vilket är en god utvecklingstendens som kan förväntas genomföras på samtliga kurser. (Se nedan, under kriterium 3).

Vi vill också föreslå ämnet att överväga att tillsammans med andra ämnen i storinstitutionen skapa en kurs för samtliga masterstudenter inom språkområdena, inklusive lingvistik, med fokus på vetenskapsteori, argumentationsteknik, definitionsteknik och problemformulering. En sådan ämnesövergripande och gemensam introduktionskurs till masterprogrammet i språk och språkvetenskap finns sedan snart 15 år vid Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet.

I samband med examensarbetet bör studenterna tillägna sig avancerade kunskaper om vetenskapens utveckling och, inte minst, begränsningen av våra metoder (se HF mål 8), och enligt vår bedömning och erfarenhet skulle detta övas inom den föreslagna vetenskapsteoretiska kursen. Vi menar också att en

grundlig och självkritisk diskussion om de valda metoderna och deras begränsningar bör föras i det skriftliga examensarbetet och under ventilationsseminariet.

2. Undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Det är tydligt att alla led i organisationen är måna om och kontinuerligt arbetar för att sätta studenternas lärande i centrum. En förbättringspotential, som lärarna råder över, finns vad gäller kursinnehåll, inlärningsstoff och krav på arbetsinsats (utvecklas under kriterium 3 nedan). Lärarrepresentanterna vittnar om att arbete i denna riktning pågår.

3. Undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Huvudsakliga underlag: litteraturlistor, examinationsuppgifter och bedömning av kandidatuppsatser.

Litteraturlistor: Studenten investerar tid, kraft, förhoppningar och även materiella resurser i sina studier och måste kunna förvänta sig att utbildningen genomgående skall ligga på en tillräckligt kvalificerad nivå för att borga för studentens framtidskridande och utveckling vad gäller kunskap, färdigheter och värderingar. Litteraturens omfång, relevans och kvalitet är en avgörande komponent när det gäller studentens utbyte av en kurs. Litteraturen ger, om den är av hög kvalitet, goda förebilder för eget skrivande, tränar kritisk förmåga och hjälper studenten att identifiera sina egna behov av kompetensutveckling. Vi har gått igenom samtliga bifogade litteraturlistor på grund- och avancerad nivå i ämnet arabiska vid GU. Sammanfattningsvis kan vi konstatera att fyra kurser på avancerad nivå (AR2203, 2206, 2208 och 2209) håller en alldeles utmärkt standard vad gäller litteraturens kvalitet, relevans och omfång. Vad gäller AR2201, så finns en separat litteraturlista med alltför torftigt innehåll och omfång, men i dokumentet *Kursinformation* avseende samma kurs finns en tillfredsställande litteraturförteckning. Det är olyckligt att två olika dokument cirkulerar. AR2202 hänvisar studenten till litteratur av för litet omfång och otydlig relevans, och behöver arbetas om; någon ytterligare dokumentation om utvidgad litteraturlista hittar vi inte.

På grundnivå måste hänsyn tas till den stora mängd stoff som studenterna skall lära sig att behärska aktivt. Detta gör litteraturlistorna för AR1100 och AR1200 adekvata, även om referenslitteraturen skulle kunna utökas. Vad gäller de fyra kurserna under beteckningen Modersmål (AR1140–43) måste vi konstatera att inläsningskraven och den förväntade arbetsinsatsen är orimligt låga. Detsamma gäller AR1104 (realia), AR1300 delkurserna 1 (teori och metod), 3 (modern arabiska, fördjupning) samt 4 (dialekt).

Åtgärdsförslag: Fortsätt det utmärkta arbete som syns i litteraturlistorna till de fyra masterkurserna AR2203, 2206, 2208 och 2209. Jämför med andra lärosäten i Sverige (LU, UU) och utomlands (t ex SOAS eller Helsingfors universitet) för att få inspiration till förbättrade litteraturlistor. Arabiska är till sin natur ett internationellt ämne, varför det är en fördel att introducera engelsk litteratur på ett tidigt stadium. Det skulle också vara tydligare om litteraturlistan anger omfånget av extramaterial och kompendier, samt specificerar vad och hur mycket av detta extramaterial som utgörs av arabisk text.

Examinationsuppgifter: Bedömning av kandidatuppsatser: Tre uppsatser har bifogats, två av dessa åtföljda av examinatorns bedömning i en bedömningsmall. Kriterierna i bedömningsmallen är genomtänkta och tydliga, det är utmärkt att det klart framgår att vissa kriterier (grönmarkerade och försedda med asterisk) ovillkorligen måste vara uppfyllda för betyget VG och att brister vad gäller dessa sålunda inte kan kompenseras med goda resultat för övrigt. Besvärande är att detta inte har beaktats vid bedömning av ”uppsats 1”: här uppnår studenten *inte* gränsen för VG avseende kriterium 8 (grönmarkerat med asterisk) men får ändå högsta betyg på uppsatsen. Av kursplanen för självständigt

arbete (AR1400, delkurs 3) framgår vidare att ”Studenten ska kunna hantera källmaterial kritiskt /.../. Källmaterial ska även omfatta arabisk text eller motsvarande (intervjuer, enkäter, etc).” Författaren till ”uppsats 1” har förvisso använt arabiskt källmaterial men inte visat förmåga att hantera detta på något fördjupat, språk- eller litteraturvetenskapligt sätt. Uppsatsens kvaliteter ligger till största delen utanför ämnesområdet arabiska. Uppsatsen utgår ifrån illa avgränsade forskningsfrågor vilka landar i en trivial hypotes som i sin tur leder till en trivial slutsats. Sammantaget: möjligen godkänt betyg, men inte inom ämnesområdet arabiska. ”Uppsats 2” visar förmåga att hantera arabiskt källmaterial för att belysa en språkvetenskapligt relevant frågeställning. Här uppfylls kursplanens krav och uppsatsen ligger inom ämnesområdet. Dessvärre har inget betyg eller betyggrundande bedömning bifogats, varför det inte går att avgöra om betyget ligger på adekvat nivå. ”Uppsats 3” karakteriseras av bristfällig referensteknik (otillräckligt och/eller otydligt belagda påståenden). Detta hade kunnat rättas till innan arbetet examinerades.

Vid genomgången av de övriga examinationsuppgifter vi haft tillgång till på grund- och avancerad nivå har vi kunnat konstatera följande:

Avancerad nivå: *AR2201 arabisk poesi*: Genomgående stort fokus på kvantitativa mått snarare än kvalitativa förväntningar. Lågt ställda krav: endast 50% närvaro vid nätseminarierna eller motsvarande inlämningsuppgifter. *AR2203 Moderna klassiker*: Hemtentamensfrågor med tydliga och konstruktiva betygskriterier. Tillåtet att skriva och redovisa på arabiska, vilket inte är optimalt med tanke på samhällsnyttan. (Kursen är litteraturteoretiskt orienterad; skulle det gå att utnyttja synergier här och samverka med litteraturvetenskap?) *AR2206 Grammatiska traditionen*: Examinande uppgift + hemtentamensfrågor. Examinande uppgiften utgörs av ett paper på ca 4 sidor + en skriftligt dokumenterad kamratgranskning av två papers. Bra och konstruktivt. Hemtentamensfrågorna är relevanta. *AR2208 Nahda*: Essäfråga, 2000 ord, tre möjliga ämnesval, tydliga bedömningskriterier. Här har vi inget att tillägga. *AR2209 Koranens språk och struktur 2021 resp. 2019*. Hemtentamen 2019 är mycket gedigen vad gäller krav på vad som skall besvaras för G resp. VG. Dock tillåts att 50% skrivs på arabiska. I tentamensexemplet från 2021 finns fler seminariefrågor av växlande komplexitet av vilka färre förväntas besvaras i hemtentamen jämfört med 2019. Eftersom alla frågor inte har samma tyngd, kan man i princip få godkänt på en avancerad kurs genom att besvara tre enklare frågor (inget krav finns att motivera valet av frågor). Detta är en tillbakagång jämfört med 2019, men lätt att rätta till genom att lärarkollegiet tillsammans ser över frågornas valör.

Grundnivå: *AR1100 Introduktion till arabiska*. (antal hp?): Mycket elementära uppgifter, vilket kan vara befogat om tentamen ges på ett mycket tidigt stadium. En kommentar: Det är olyckligt att studenterna belastas med att lära in ett i publikationssammanhang icke gångbart translitterationssystem. Förslag: övergå till ett internationellt gångbart system, antingen det tyska eller det engelska. ”*Standardarabiska II*” (ligger under AR1100, stämmer detta?). Tentamensblanketten anger inte kursbeteckning, inte heller antal hp. Stort fokus på masdar (varför?); fel i tabell, uppgift 8 (i kolumnen för verb står en masdarform); Kuwait står utan bestämd artikel i negationsövning 4, uppgift 5. Det är olyckligt att det förekommer fel i tentamensuppgifterna och frågan om hur rättningen tagit hänsyn till felen aktualiseras. I instruktionen står att vokaltecken inte skall skrivas ut, gör man det och gör fel blir det minuspoäng. Vi ställer oss frågande till varför en så fundamental, betydelsebärande komponent som vokaler och övriga tilläggstecken inte skall redovisas, och till det pedagogiska syftet med denna tentamen.

AR1104 Arabvärlden, politisk och social historia. Fördjupningsuppgift, två stycken (?), oklart exakt vad som utgör examination här och huruvida det är en hemtentamen eller ej. F ö tydliga krav, tillräckligt komplexa frågor. Tillägget ”särskild betoning på social historia, *genus och sexualitet*” stämmer inte med kursens rubrik (omotiverad precisering av kursinnehållet).

AR1300 Fortsättningskurs: delkurs Vetenskaplig teori och metod, 7,5hp: Fem uppgifter skall lösas för examination: Granskning av en uppsats, besvarande av instuderingsfrågor till Thuréns bok, plan för uppsats (sistnämnda utgör två uppgifter), samt en quiz. Bra ansats och nyttiga moment men pinsamt med stavfel och grammatiska fel i instruktioner till studenterna.

För resten av delkurserna har vi inte fått möjlighet att ta del av examinationsexempel och undrar därför om det finns det ett system för att arkivera tentamina så att exempel lätt kan plockas fram.

Modersmålskurserna: *AR1141 Modersmål II 7,5hp:* För denna kurs krävs aktivt deltagande (G/U), inlämning av grupparbete = en lektionsförberedelse, 2,5hp samt hemtentamen, 5hp. Inläsningsbasen består av en artikel eller ett kapitel. Detta är för lite för att säkerställa att de ambitiösa kursmålen om dialekter uppnås. Några examinationsexempel för resten av de fyra modersmålskurserna har vi inte fått ta del av. Totalt litteraturomfång för hela kursen är ca 150 sidor, som kan reduceras till hälften eftersom sammanfattningar på svenska tillhandahålls när studenter inte kan ta till sig den engelska kurslitteraturen. Detta är inte acceptabelt för en universitetsutbildning. Kursplanen anger att grundläggande behörighet gäller men att undantag kan göras för kravet på engelska – ändå har man kurslitteratur på engelska, dvs den student som kan engelska får läsa ett större pensum än den som inte klarar grundläggande behörighet. Åtgärd: öka litteraturens omfattning; kräv grundläggande behörighet – eller se åtminstone till att ersätta engelsk litteratur med svenska alternativ (inte sammanfattningar!) om det är ogörligt att kräva engelska.

Åtgärdsförslag i sammanfattning: fortsätt med den goda utvecklingen vad gäller litteraturens omfång och relevans, låt lärarkollegiet gå igenom möjligheten att skärpa examinationsfrågorna, skärp kraven på relevant ämnesval för uppsatsskrivande, säkerställ att uppsatsskrivande studenter skriver inom ämnesområdet och därmed blir konkurrenskraftiga vid andra institutioner nationellt och internationellt, tillämpa kriterierna för uppsatsbedömning mindre generöst för att undvika betygsinflation. (För mer detaljerade konkreta utvecklingsförslag, se också under Kriterium 1 ovan.)

4. Lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Underlag: lärarförteckning, publikationsförteckning, självreflektion, samt rapport till fakultetsstyrelsen 2016.

Inom ämnet arabiska finns för närvarande fyra anställda lärare: en professor, två docenter och en lektor. Doktorander ges möjlighet att undervisa, vilket är bra. Denna besättning borgar för hög akademisk kompetens och mycket goda möjligheter att forskningsanknyta undervisningen på samtliga nivåer. Publikationsflödet från de forskande lärarna är gott och visar på internationell förankring och hög ambitionsnivå. Det är av största vikt för ämnets fortsatta positiva utveckling vid GU att den höga lärarkompetensen och -tätheten värnas när både professorn och lektorn inom kort går i pension. Det är särskilt viktigt med tanke på den problematik med rekrytering och retention av akademiskt utvecklingsbara studenter som tydligt framhålls i självreflektionen. Vi noterar som en svaghet att det inte finns någon modersmålstalare för de muntliga momenten. Även om några av de nuvarande lärarna besitter i det närmaste modersmålskompetens i standardarabiska såväl som i någon dialekt, motsvarar det inte till fullo värdet av en akademiskt välmeriterad modersmålstalare. Vi noterar att professuren inte har utlysts utan väntas tillsättas internt utan att någon ytterligare forskande lärare anställs som ersättare, vilket på ett olyckligt vis skulle reducera lärartätheten.

Åtgärdsförslag: återbesätt den avgående lektorns tjänst med en akademiskt välmeriterad, helst disputerad, modersmålstalare. Om den nuvarande lärartätheten inte kan bibehållas: rekrytera doktorander som kan utföra delar av undervisningen.

5. Utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Huvudsakligt underlag: Kursutbud; självreflektion och intervjuer (samtliga intervjuade grupper).

Kriteriet är svårhanterligt eftersom definitionen av vad som är studenternas och samhällets behov tenderar att vara föränderlig. Vi konstaterar emellertid att ämnet är lyhört för vad som är aktuella behov och visar intresse för att kontinuerligt följa med i samhällsutvecklingen för att kunna optimera utbildningen. Det vi vill passa på att understryka här, är att kraven på vad studenterna förväntas inhämta när de läser kurser och/eller en sammanhållen utbildning i ämnet arabiska inte får vara lägre än i andra motsvarande universitetsutbildningar. Förkunskapskraven för tillträde till universitetsutbildning är viktiga att värna så att nivån på utbildningen inte sjunker. Adekvata krav på studenternas prestationer är av avgörande betydelse såväl för studenterna som investerar tid, kraft och pengar i sina studier som för det samhälle som ytterst bekostar utbildningen. Adekvata krav gynnar också retentionen av studenter som har förutsättningar att fullfölja utbildningen upp till och med forskarutbildningsnivå.

6. Studenterna har inflytande i [sic] planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Huvudsakliga underlag: dokument som styrker att studeranderepresentanter bereds tillträde till beslutande sammanträden och deltar i beslut; kursvärderingar kompletterade av intervjuer vid platsbesök.

Vi konstaterar att institutionen och ämnet är måna om att värna studenternas inflytande och att kriteriet är uppfyllt.

7. En för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Underlag: inspektion av lokaler och tekniska faciliteter vid platsbesök, samt intervjuer med studenter.

Vår bedömning är att studie- och lärandemiljön är tillgänglig för alla, toppmodern och ändamålsenlig. Satsningen på hybridmötesteknik är föredömlig. Närheten till universitetsbiblioteket är en stor fördel. När det gäller just lärandemiljön, framförde studeranderepresentanterna önskemål om en mer vital fysisk studiegemenskap på plats. Vi menar att detta kan uppmuntras förhållandevis enkelt genom att schemalägga gruppövningar i anslutning till lärarledd undervisning.

8. Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Huvudsakliga underlag: tidigare kvalitetsutvärderingar; intervjuer med lärare och studenter. Utbildningen har förbättrats de senaste tio åren. Lärare visar vid intervjuer tydliga ambitioner vad gäller utbildningsutveckling. Flera kvalitetshöjande åtgärder är redan påbörjade och ytterligare åtgärder planeras. Flera av de svagheter som noterats i samband med några av de ovanstående kriterierna är på väg att avhjälpas. Vi kan konstatera att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs. Vi har i denna granskning försökt bidra med förslag avseende fortsatt utvecklingsarbete.

Underlag till bedömargruppen

Bilaga 1

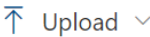
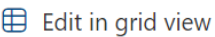

Program platsbesök, den 2/6 2023

Bilaga 2

Bilaga 1

Utvärderingsmaterial Granskning av arabiska, VT23

1. Översikt

     			
Documents > Utvärdering arabiska			
 Name		Record Type	Document Status
 Styrdokument			
 Utbildningsrelaterade dokument			
 Utvärderingsresultat			
 Övrigt			
 Reflektion.pdf			Arbetsmaterial

2. Styrdokument, översikt

Documents > Utvärdering arabiska > **Styrdokument**

 Name ▾	Record Type ▾	D
 Bedömningsmallar för självständiga arbete...		
 Examensbeskrivningar AR		
 För utbildningsverksamheten relevanta styr...		
 Kursplaner och litteraturlistor		
 Vägledningar och riktlinjer för utbildningsut...		

3. Utbildningsrelaterade dokument, översikt

Documents > Utvärdering arabiska > **Utbildningsrelaterade dokument**

 Name ▾	Record Type ▾	Docume
 Kursguider		
 Undervisningsformer och urval av examinat...		
 Uppsatser		

4. Utvärderingsresultat, översikt

cuments > Utvärdering arabiska > Utvärderingsresultat

 Name ▾	Record Type ▾
 Kursvärderingar	
 Tidigare utvärderingar	

5. Övrigt, översikt

uments > Utvärdering arabiska > Övrigt

 Name ▾	Record Type ▾
 Statistiskt underlag	
 Studentrepresentation SPL AR	
 Lärarlista.pdf	
 Publikationslista.pdf	
 Tjänstgöringsplaner 2020-2022.pdf	

Bilaga 2

Granskning av arabiska, VT23

Platsbesök 2 juni

9.15 Bedömagruppen och studierektor träffas i den stora entrén till Humanisten, Renströmsgatan 6

9.15-9.45 Rundvandring på Humanisten

9.45 Kaffe/té för bedömagruppen, sal F412, Institutionen för språk och litteraturer

10.15-11.00 Träff med studenter och forskarstuderande

11.15-12.00 Träff med lärare (Tetz, Helena, Pernilla)

12.00–13.00 Lunch

13.00–13.45 Träff med studievägledare och studieadministratör

14.00–14.45 Träff med ledning (prefekt, viceprefekt och studierektor)